

Шекеряк Вікторія Андріївна,
студентка спеціальності 8.03050802 «Банківська справа»
фінансово-економічного факультету
Буковинського державного фінансово-економічного університету,
м. Чернівці
Науковий керівник: к.е.н., доцент Грапко Н.В.

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ БАНКОМ

В умовах нестабільності зовнішнього середовища та невизначеності внутрішніх умов ефективність роботи суб'єктів господарювання, в більшості випадків, залежить організованої системи управління - процесу бюджетування, тобто планування майбутніх операцій установ та оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів. З урахуванням специфіки банківської діяльності бюджетування являється ще й інструментом управління банком, оперативного планування, необхідним для фінансових менеджерів.

Проблематика бюджетування як інструменту управління банком досліджувалась багатьма як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Серед них: О. Бартош, Л. Єріс, Д. Коваленко, Т. Неклюдова, О. Неізнєстова, М. Тарасюк, Д. Террі, М. Хуторна, Д. Шимата ін. [1-4].

Поряд з цим, і досі в економічній літературі існують значні розбіжності при визначенні основних понять бюджетування та їх трактувань в банку. Саме тому дослідження процесів управління банком є актуальним з метою підвищення ролі бюджетування та актуалізації ефективності цього процесу.

У зарубіжній практиці та сучасній вітчизняній науковій літературі оперативне фінансове планування визначають, як правило, поняттям "бюджетування" (від англ. "budgeting"). Поняття "бюджетування", з одного боку, є процесом складання оперативних фінансових планів (включає складання планового бюджету банку; облік його фактичного виконання; контроль та аналіз результатів виконання), а з іншого – управлінською технологією (охоплює три складові: методика, організацію та автоматизацію бюджетування). Головна мета бюджетування в банку полягає у фінансовому управлінні діяльністю персоналу, підрозділів і банківської установи в цілому, а роль визначається через управлінські функції: планування продуктів банку, організація управління), мотивація, координація, контроль та регулювання, маркетинг, інновації [4]. Таким чином, бюджетування в банку можна розглядати як управлінську технологію, яка поєднує процес оперативного фінансового планування, обліку і контролю операцій банку.

Бюджетуванню в банку, як і будь-якому іншому процесу, притаманні свої ознаки. Так, за методами розрізняють бюджетування – зверху-вниз (top-down), коли бюджет будується, виходячи з цілей і обмежень, поставлених керівництвом банку, на основі яких відбувається розподіл ресурсів та знизу-вверх (bottom-up), тобто, навпаки, передбачає облік і оформлення бюджетних планів окремих підрозділів, які після затвердження є в основі більш великих структур, а в кінцевому підсумку всього банку. Найбільш перспективними є комплексні методики, що дозволяють поєднувати обидва методи бюджетування. Наприклад, побудова первинних бюджетів за методом знизу-вверх з наступним приведенням даних бюджетів у відповідність до цілей стратегічного планування за методикою зверху-вниз [2]. Основним завданням системи бюджетування є приведення у відповідність цілей організації, що визначає менеджмент, і реальних детальних знань про шляхи досягнення цих цілей, які має у своєму розпорядженні персонал бізнес-центрів.

Бюджетування, будучи складовою загального управлінського процесу, може бути представлено як сукупність взаємопов'язаних та взаємоузгоджених між собою етапів: складання планів; координація планування всіх структурних підрозділів банку; затвердження бюджету; оперативний контроль виконання бюджету; план-фактний аналіз відхилень; прийняття коригуючих дій [4]. Рациональне бюджетне планування неможливе без урахування циклу ділової активності банку; особливостей ведення банківського бізнесу; розвитку банку; життєвого циклу банківського продукту.

Бюджетування як складна багатомірна система, вимагає використання у банку автоматизованих систем для його контролю. Ефективна система автоматизації бюджетування банку повинна бути універсальною, побудованою за принципами інтелектуальних фінансових калькуляторів, містити модулі планування бюджету та модулі обліку і аналізу його виконання [3]. Основними програмними продуктами з бюджетування, які існують сьогодні на українському ринку є "Oracle Financial Analyzer", "Hyperion Planning", "Cognos Planning", "Bplan", "Контур Корпорация. Бюджет" та інші. Банки, які використовують бюджетування практично мають можливість отримувати економію у витратах за рахунок координації всіх сторін діяльності.

Отже, важливим інструментом забезпечення ефективної діяльності та управління банком в умовах конкуренції, розвитку банківських технологій, зростання потреб клієнтів є система бюджетування, що дозволяє банкам підтримувати ефективність бізнесу, зменшувати ризик діяльності, виявляти негативні тенденції розвитку та запобігати їм, а також є рушійною силою економічних перетворень банківської діяльності.

Список використаних джерел

1. Єріс Л.М. Механізм бюджетного планування в банку / Л.М. Єріс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/123456789/1349/1/MECHANISM.pdf>
2. Неклюдова Т.М. Методи та підходи до бюджетування у банківських установах України / Т.М. Неклюдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/415/1/Neklyudova004.pdf>
3. Неізнєстова О.В. Необхідність бюджетування в банківських установах України / О.В. Неізнєстова, Д.В. Коваленко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=73648>
4. Хуторна М. Е. Бюджетування як інструмент управління банком / М. Е. Хуторна, О. М. Бартош // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1942>